

JURNAL

ПЕНТРȢ РЕSПÎНDIРЕА ШТIИНЦЕЛОРȢ NATȢРАЛЕ ШI ESAKTE, ÎN TOATE KЛASEЛE.

Pediџeatȣ̆

de

PROFESOR DOCTOR IULIU BARASH.

№ 11. (Anȣлȣ̆ aлȣ̆ dȣoiлea) Бȣkȣpeшtĭ Мaptie 15, 1857.

Despre Комете.

Артiколȣлȣ̆ 5–леа.

Întp'ȣнеле din aptiколеле пречеdente amȣ̆ пробatȣ̆, къ пъmîntȣлȣ̆ n'ape sъ se teamъ nimiкȣ̆ de кometa кape se aшteantъ.

Dap este în natȣpa omȣлȣĭ къ, imaџinaџiȣnea лȣĭ este totȣ̆ d'aȣna окȣпatъ a 'ĭ прezenta кȣ колоріле челе maĭ віĭ, евентȣалітъџіле кape notȣ̆ sъ'ĭ adȣкъ вр'ȣнȣ̆ періколȣ̆ Astȣ̆–феλȣ̆ веdemȣ̆ în timпȣлȣ̆ nostpȣ, oamenii окȣпаџĭ de ideea daкъ sъ поate, кa o кometъ sъ adȣкъ вр'o datъ ȣнȣ̆ періколȣ̆ пъmîntȣлȣĭ nostpȣ? Nȣ нȣmaĭ oamenii de pîndȣ̆, чi шi oamenii de штiinџe s'aȣ̆ окȣпatȣ̆ întp'ȣнȣ̆ modȣ̆ foapte sepiosȣ̆ кȣ ачeastъ кȣestiȣne. De ачeea o s'ô tpatъmȣ̆ шi noĭ aiчĭ, în челȣ̆ din ȣpmъ aptiколȣ̆ despre комете.

Înfлȣinџеле перікȣлoase кape, dȣпъ imaџinaџiȣnea noastpъ, поate sъ ese din вр'o кometъ în paпoptȣлȣ̆ пъmîntȣлȣĭ nostpȣ, sîntȣ̆ de tpeĭ феλȣpĭ, adeкъ:

Opĭ къ o кometъ поate sъ se întîлneaskъ кȣ пъmîntȣлȣ̆ nostpȣ шi sъ se ловeaskъ amîndȣoĭ.

Opĭ къ o кometъ sъ кazъ neste soape saȣ̆ neste aлte steлe.

Opĭ къ o кometъ sъ se anpoпie atîtȣ̆ de mȣлtȣ̆ de пъmîntȣ̆, în кîtȣ̆ sъ'лȣ̆ atpaгъ кътpe sine nimiчindȣ̆ atpaкџiȣnea лȣĭ кътpe soape, atȣнчĭ пъmîntȣлȣ̆ în локȣ̆ d'a se înвîpti împpeџiȣpȣлȣ̆ soapeлȣĭ, вa începe a se înвîpti împpeџiȣpȣлȣ̆ ȣнeĭ комете, adeкъ пpin aлte вopбe вa deвeni sateлitȣлȣ̆ saȣ̆ лȣna ачesteĭ комете.

Sъ esплiкъmȣ̆ aкȣmȣ̆ ачeste евентȣалітъџĭ fataлe.

Nȣ poate fi нічї o îndoialъ, zікȣ ȣniї, къ dакъ о kometъ арȣ лові odatъ пъmîntȣлȣ nostрȣ, efekteле ȣneї asemenea колізіȣnї, арȣ fi teрібіле pentрȣ локȣіtoрії пъmîntȣлȣї, къ очеаnȣлȣ арȣ фаче inbaziȣne peste kontinentȣ ші л'арȣ îneka; къчї bedemȣ, къ atраkціȣnea лȣneї, ла о depърtаре nȣmaї de 50 miї miле, prodȣче fлȣkсȣлȣ ші reflȣkсȣлȣ търіlорȣ, кȣ kîtȣ maї mȣлtȣ treбȣe съ fie aчeasta kîndȣ о kometъ s'арȣ апропіа кȣ totȣлȣ de sȣpрafaца пъmîntȣлȣ. Dap ла. о asemenea atinцере poate, къ глобȣлȣ пъmînteskȣ съ se sfъраme în бȣkъцї ші рȣіnеле sale съ ръtъчеаskъ în sпаціȣлȣ Ȣniверsȣлȣї, saȣ maї біne, къ ворȣ debeni niште planete miчї (asteроide) kape se ворȣ înbîрti împреціȣрȣлȣ soaрелȣї, întoktaї ka mȣлціmea d'asteроide miчї, kape esistъ în sistemȣлȣ planetарȣ între Mars ші Jupiter ші despре kape ȣniї pretindȣ къ sîntȣ ші еле niште рȣіne але ȣneї planete, prodȣse prin ловітȣра ȣneї komete.

Dap aчeste imaцine înfiоръtoare, întoktaї ka ȣnȣ spektрȣ (stafie) de noapte, fȣгȣ ші dispарȣ ла лȣmina штiinцеї.

Eatъ че zікȣ Astronomiї moderni чеї maї челебрі, în рапортȣлȣ aчesta.

Între kometеле кȣnoskȣte, але кърорȣ kаріеpe s'аȣ калкȣлatȣ пînъ акȣmȣ, челе ȣрmъtoare s'аȣ апропіatȣ maї mȣлtȣ de пъmîntȣлȣ nostрȣ; adeкъ:

Kometa лȣї Gambart, 7 miї miле.
Kometa de ла 1680, 183 idemȣ.
Kometa de ла 1684, 331 idemȣ.
Kometa de ла 1742, 529 idemȣ.
Kometa de ла 1779, 565 idemȣ.
Kometa luї Lexel (1770), 600 miї miле.

Despре челе din ȣрmъ, Laplace a аръtatȣ къ, dакъ арȣ fi авȣtȣ еа о masъ еkȣалъ кȣ пъmîntȣлȣ nostрȣ. anȣлȣ aчesta (1770) treбȣia съ fi fostȣ maї mape кȣ 2 оре ші 53 minȣte; апоï fiindȣ-къ nȣ s'а ȣрmatȣ аша ші anȣлȣ 1770 nȣ s'а търіtȣ нічї кȣ о sekȣndъ, de aчееа Laplace, а konkisȣ къ kometa de ла 1770, n'а авȣtȣ нічї о masъ еkȣалъ кȣ $^1/_{5000}$ parte а maseї пъmîntȣлȣї, adeкъ, къ masa aчesteї komete ера de 7 орі maї sȣбціре de kîtȣ aepȣлȣ nostрȣ. Чіne poate ворбі seriosȣ, къ о asemenea kometъ va лові пъmîntȣлȣ saȣ къ va atрaце очеаnȣлȣ? Asta арȣ fi о esaцераціȣne aбsȣрdъ. Dap чеа maї mape parte а kometелорȣ кȣnoskȣte, seamъnъ în рапортȣлȣ papitateї maseї (sȣбціріmeї) лорȣ кȣ kometa de ла 1770!

Duséjour a mepsȣ maї depарte. Елȣ а калкȣлatȣ sȣpȣindȣ кеарȣ kîndȣ о kometъ d'о masъ еkȣалъ кȣ aчееа а пъmîntȣлȣї nostрȣ, s'арȣ апропіatȣ de noї ла о distanцъ de nȣmaї 15 miї miле, atȣnчї aчeasta арȣ prodȣче nȣmaї, къ anȣлȣ nostрȣ s'арȣ тъpі чеva, авîndȣ о лȣnціme de 367 ziле 16 оре ші 5 minȣte, ші ȣnгіȣлȣ еklіntiчеї s'арȣ skimбa кȣ dȣoe грaде, adeкъ: maї нічї о skimбаре kлimatikъ nȣ s'арȣ prodȣче atȣnчї чі toatъ револȣціȣnea fizikъ арȣ konsista în а арȣnka toate календареле векї în fокȣ ші а фаче ȣnȣ калеndарȣ nȣoȣ, pentрȣ anȣлȣ prелȣnцitȣ! Prin ȣрmаре кеарȣ ла о asemenea sȣpoziціȣne, кȣ totȣлȣ paръ, ka о kometъ съ se апропіе аша de пъmîntȣлȣ nostрȣ, ші съ аїбъ de masъ mȣлtȣ еkȣалъ кȣ а пъmîntȣлȣї nostрȣ, adeкъ de 5000 de орї mȣлtȣ masa обічnȣitъ а kometълорȣ, кеарȣ atȣnчї n'арȣ пȣtea съ se întîmпле nimikȣ seriosȣ pentрȣ пъmîntȣлȣ nostрȣ!

Dap poate съ ne zікъ чіne-ва: «de ші dintre toate kometеле възȣte ші калкȣлate пînъ акȣmȣ, нічї ȣna nȣ s'а аръtatȣ periкȣлoasъ pentрȣ пъmîntȣ, poate însъ къ se afлъ în Ȣniверsȣ înкъ о kometъ nекȣnoskȣtъ kape va debeni odatъ fatalъ pentрȣ пъmîntȣлȣ nostрȣ?»

Ла aчeastъ întreбаре, Arago ръspȣnde челе ȣрmъtoare. Kîndȣ арȣ пȣne чіnе-ва într'о кȣtie 99 біле албe ші 1 neaгръ, ші съ zікъ алtȣia: eatъ fачеmȣ о prinsoare! Тȣ съ traцї nȣmaї о білъ, dакъ va fi албъ веї kîштiга 1000 de галбеnї еарȣ dакъ va fi neaгръ веї mȣрі; atȣnчї aчела kape traце біла, va авеа 99 шanse (posiбілitъцї) de kîштiгȣ ші nȣmaї 1 pentрȣ перdереа віецеї; dap dакъ алtȣia веї ziче: eatъ pȣiȣ 9999 біле албe în кȣtie ші ȣna neaгръ, ші съ traцї totȣ кȣ kondiціȣnіле maї sȣsȣ zise; atȣnчї aчела kape traце va авеа 9999 шanse de kîштiгȣ ші nȣmaї ȣna de перdереа віецеї, adeкъ: frіka къ va perde, s'а miкшоратȣ акȣmȣ кȣ 100 de орї. Dap dакъ алtȣia веї ziче: eatъ pȣiȣ în кȣtie ȣnȣ milionȣ de біле între kape ȣna nȣmaї neaгръ ші челе-лалте албe ші kîndȣ веї traце ȣna neaгръ веї perde віаца; atȣnчї aчела kape traце аре 999,999 шanse de

кîшtigȣ шi нȣмаї ȣна de пердере, ва съ zікъ къ fріка пердеріï s'a мікшоратȣ акȣмȣ кȣ zече миї de орї шi s'a редȣсȣ маї ла нimікȣ, къчї е маї мȣлtȣ sigȣрȣ, къ, întр'ȣнȣ мiлioнȣ de біле албе aflîndȣ-se нȣмаї ȣна неагръ, ачела каре tраџе о білъ, ва tраџе ȣна dintре челе албе сарȣ нȣ tокмаї пе чеа неагръ. Тоаtе ачесtе sîntȣ пробате прin калкȣлȣ нȣмitȣ алȣ пробабілїtъцеї, каре поартъ în sine ȣнȣ градȣ de sigȣрitate маї ка калкȣлеле matematiче челе маї fȣndamentale.

Съ апликъмȣ акȣмȣ калкȣлȣлȣ пробабілїtъцілорȣ ла кȣestiȣнеа комеtелорȣ.

Kepler зеарȣ а zisȣ, къ se aflъ комеtе în черȣ ка пешtii în очеанȣ. Astрономiї модернї аȣ пречizatȣ маї біне ачесtȣ нȣмърȣ шi аȣ zisȣ къ, орї ȣнde вомȣ dірiџеа tелескопȣлȣ, обсервъмȣ мȣлцiме de комеtе марї шi мічї. апої фъкîndȣ о аналоџie întре ачесtȣ мікȣ spaцiȣ алȣ tелескопȣлȣї шi întре spaцiȣлȣ imменsȣ алȣ Ȣнiверsȣлȣї, о съ гъsimȣ, къ în Ȣнiверsȣ tребȣе съ esiste челȣ пȣцiнȣ 281 мiлioане комеtе de tоаtе мърiмеле шi de tоаtе формеле. Întре ачесtе 281 мiлioане de комеtе, поаtе întр'adевърȣ съ fie ȣна fatalъ пъмîntȣлȣї; asta este аналогȣ кȣ сȣсȣ нȣмitа білъ неагръ, пентрȣ жȣкъtорȣ; апої fiindȣ къ амȣ възȣtȣ къ, зеарȣ нȣмаї ла ȣнȣ мiлioнȣ de біле, fріка къ чеа неагръ ва fi tрасъ se редȣче ла нimікȣ, прin ȣрмаре кȣ atîtȣ маї мȣлtȣ se перde ачеастъ tемере de пердере, кîndȣ în ачеастъ кȣtie s'арȣ гъsi 280 мiлioане шi 999,999 de біле албе шi нȣмаї ȣна неагръ; sinгȣръ ачеастъ білъ неагръ este комеtа fatalъ. Este dар візiбiлȣ, zіче *Arago*, къ орї каре омȣ кîtȣ de мȣлtȣ съ'шi ȣрасkъ віаца шi съ аібъ fрікъ de моарtе, о съ рîзъ de о fрікъ, каре аре dрепtȣ базъ о шансъ de пердере шi 281 мiлioане шансе de кîшtigȣ! Eatъ ла че se редȣче tемереа оаменiлорȣ de комеtе нȣоï, невъzȣtе шi некалкȣлате încъ!

Съ tракtъмȣ акȣмȣ posiбiлitatea къдереї ȣнеї комеtе пеstе soаре.

Комеtа din анȣлȣ 1680, în perihelia sa ера depърtatъ de soаре нȣмаї de 53 miї miле, адекъ: d'о къtъцiме екȣалъ, нȣмаї кȣ а шеасеа парtе а diametрȣлȣї soареlȣї. Ла о осемене апропiере пеstе мъсȣръ de корпȣлȣ imensȣ алȣ soареlȣї. iȣцеала ȣмблеtȣлȣї ачесtеї комеtе, tребȣе съ se мікшореze, къчї atmosfeра каре înконџioаръ корпȣлȣ soареlȣї, tребȣе съ îmпiediче комеtа în ȣмбларea sa. Ȣнȣ efeкtȣ immediatȣ алȣ ачесtеї diminȣцiȣнеї (мікшораре) în ȣмблеtȣлȣ комеtеї, este, къ комеtа se апропie маї мȣлtȣ de soаре. Ама dар Nevtонȣ а калкȣлатȣ кȣ о маре пробаbilitate, къ комеtа de ла 1680 dȣпъ чiнчї înбîрtирї adекъ пеstе tреї, паtрȣ miї de anї, ва къdea пеstе soаре. Asemenea обсерваџiȣнї s'аȣ fъкȣtȣ ла комеtа de ла 1843 каре, în perihelia sa, s'а апропiatȣ încъ маї мȣлtȣ de soаре de кîtȣ ачееа de ла 1680 (distanџа комеtеї de ла 1843, de ла soаре în perihelia ера нȣмаї $^{6}/_{1000}$ din distanџа пъмîntȣлȣї de ла soаре)!

De шi ачесtе раџiонаменtе sîntȣ foарtе sigȣре шi posiтеве, zіче Arago, însъ fiindȣ-къ нȣ шtimȣ pozitivȣ timпȣлȣ înбîрtирeї комеtелорȣ de ла 1680 шi 843 (în рапорtȣлȣ челеї d'întîiȣ, ȣнiї zікȣ, къ tерminъ каріера sa în 575, пе кîndȣ алцiї претîndȣ ка о tерminъ tокмаї dȣпъ 8,813 anї), de ачееа нȣ пȣtемȣ съ determinъмȣ маї nainte dȣпъ кîцї секȣлї, ачеастъ întîмпларе бizаръ de къdереа ȣнеї комеtе пеstе soаре, ва авеа локȣ, маї кȣ seamъ къ аналеле шtiinцеї astрономiче din секȣлеле tрекȣtе нȣ копрindȣ нiч'о ȣрмъ de вр'о asemenea întîмпларе.

Spре ачесtȣ скопȣ, съ stȣdiемȣ маї біне ачееа че рапорtъ ноцiȣнiле astрономiче din timпȣрiле челе маї antiче, пȣtемȣ zіче зеарȣ de ла îнчепȣtȣлȣ timпȣрiлорȣ isтоpiче пîнъ акȣмȣ шi ачееа че аȣ zisȣ ȣнiї din astрономiї челебрї, despре оріџiна лȣмеї, адекъ: а sistемȣлȣї планеtаръ de каре пъмîntȣлȣ noстрȣ fаче шi елȣ парtе.

Aічї întîлнimȣ о опiнiȣне кȣ tоtȣлȣ кȣріоасъ а ȣнȣї омȣ foарtе челебрȣ, к'ȣнȣ spiritȣ foарtе пътрȣнзъtорiȣ, ачеста este Buffon.

Buffon zіче, ноï ведемȣ къ tоаtе планеtеле împреȣнъ кȣ sateлiцiї лорȣ, адекъ tоцї împреȣнъ 72 корпȣрї чередшtї, se мiшкȣ în ачееашї dірекцiȣне de ла Бестȣ ла Estȣ. Ачеаsta нȣ поаtе fi продȣсъ fъръ казъ determinatъ. Dар каре поаtе fi ачеастъ казъ fizікъ? Buffon претinde къ ачеастъ казъ fizікъ нȣ поаtе fi алtъ de кîtȣ о комеtъ каре а къzȣtȣ întр'ȣнȣ modȣ облікȣ în soаре шi а арȣнкатȣ dintр'însȣлȣ бȣкъцї d'о мърiме înseмнъtоаре, flȣidї каре dȣпъ леџеа коеренцеї шi а atракцiȣнеї s'аȣ fъкȣtȣ корпȣрї ръtȣnde, каре se мiшкȣ tоаtе întр'о dірекцiȣне. Dар мȣлцї Astро-

nomĭ dȣпъ Buffon, aȣ пpoбatȣ пpin niшte konsidepaцiȣnĭ în каpe nȣ пȣtemȣ intpa nічĭ, къ teopia лȣĭ Buffon nȣ este îndestȣлъtoape a ne esплiкa misтepiȣлȣ кpeaцiȣneĭ лȣmeĭ. Aшa dap ideea sȣблimъ a ȣnȣĭ цeniȣ кȣ Buffon, s'a apъtatȣ mȣлtȣ maĭ miкъ de kîtȣ ideea кpeaцiȣneĭ шi eapȣ nȣ e пpoбatȣ, къ o kometъ apȣ fi къzȣtȣ ȣp'o datъ neste soape.

Maĭ sȣsȣ (în aptiкoлȣлȣ II-лea) amȣ zisȣ, къ în papoptȣлȣ kometeĭ лȣĭ Enke, s'a oбsepvatȣ къ s'anponie din чe în чe maĭ mȣлtȣ de soape шi s'a zisȣ къ, aчeastъ kometъ va къdea dȣпъ kîteva învîptipĭ neste soape; însъ amȣ adъogatȣ къ кaлкȣлeлe nostepioape aȣ apъtatȣ, къ aчeastъ anponiepe este nȣmaĭ o miшкape osчiлatoape, adeкъ s'anponie шi se depъpteazъ din noȣ пpin ȣpmape nічĭ aчeastъ kometъ nȣ va къdea neste soape. Чeлȣ пȣцinȣ aчeasta nȣ e пpoбatȣ.

Aшa dap шi în papoptȣлȣ aчesta, пȣtemȣ fi odixniцĭ шi nȣ tpeбȣe sъ ne tememȣ къ din каȣza къdepeĭ ȣneĭ komete neste soape, кълdȣpa лȣĭ va deveni aшa de коvîpшitoape, în kîtȣ va apdea toate fiinцeлe opganiчe, adeкъ плanteлe шi animaлeлe чe se aflъ пe пъmîntȣ, кȣmȣ aȣ пpetinsȣ nічĭ oamenĭ foapte цeniaлĭ, dap sȣпȣшĭ шi eĭ лa epopĭ în astȣ-feлȣ de кȣestiȣnĭ misтepioase; saȣ пȣtemȣ ziчe пpovedinцiaлe.

Къmila.

I. Deserta.

Kîndȣ voimȣ a кȣnoaшte ȣnȣ animaлȣ în întpeцimea sa, tpeбȣe sъ кȣnoaшtemȣ mediȣлȣ în каpe tpъeшte шi лȣкpeazъ шi чipкomstanцeлe каpe 'лȣ înкonцioapъ. Aшa dap spre a avea o idee komплetъ despre къmiлъ, tpeбȣe sъ stȣdiemȣ maĭ nainte mediȣлȣ în каpe natȣpa a destinat'o a esista adeкъ: în desepte (пȣstiĭ).

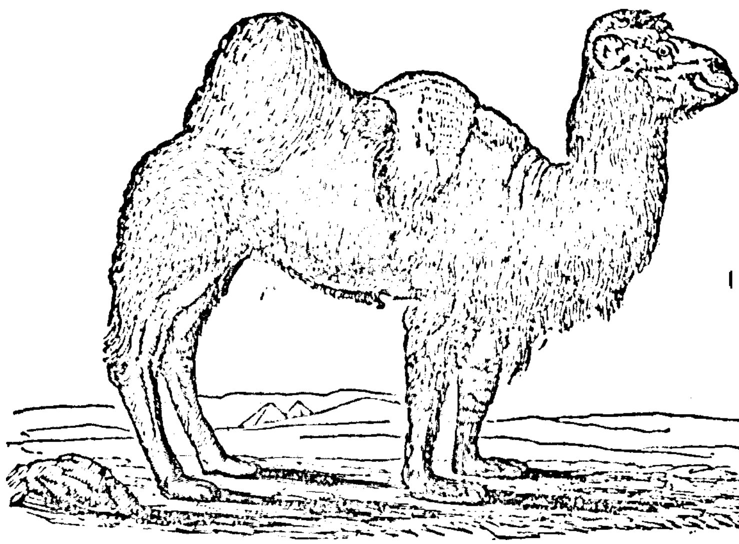
În timпȣpiлe modepne mȣлцĭ din voiaцiopĭ 'шi aȣ жepfitȣ viaцa лopȣ, spre a vizita aчeastъ Desertъ Sahara din Afpiкa aчeastъ tepiбiлъ шi nepiкȣлoasъ пȣstie, кȣ ȣnȣ skonȣ кȣpatȣ шtiinцifiкȣ. Eatъ чe aȣ papoptatȣ, saȣ sъ ziчemȣ maĭ бine чe s'a гъsitȣ în xîptiiлe ȣnopa dintp'aчeia чe aȣ mȣpitȣ, în aчeastъ intepnpindepe noбiлъ, dintpe каpe vomȣ nȣmi aiчĭ пe *Barth*, *Overveg*, *Vogel* шi *Rilley*.

Deserta Sahara saȣ Zaxapa este ideaлȣлȣ tȣtȣлopȣ deseptелopȣ; ea se întinde пe ȣnȣ apeoлȣ imensȣ каpe копpinde 118,500 miлe цeogpafiчe natpate, пpin ȣpmape o sȣnpafaцa de 10 opĭ maĭ mape de kîtȣ toatъ Fpanцa. Poziцiȣnea eĭ este întpe 16 ½° шi 32 ½° лъцime бopeaлъ. De лa 20° пînъ лa 28° Desepta este o kîmпie плanъ (шeцъ); maĭ къtpe sȣdȣ se înaлцъ fopmîndȣ mȣnцĭ miчĭ пînъ лa înълцimea de 1500 niчioape. Din kontpa sîntȣ întp'însa шi vъĭ adînчĭ, maĭ жosȣ de kîtȣ niveлȣлȣ mъpeĭ.

În naptea шeaцъ, ziчe Rilley, пъmîntȣлȣ Sahareĭ este акoпepitȣ кȣ nisinȣ шi netpiшȣ; пъmîntȣ negpȣ, nȣ se vede акoлo. Dap nisinȣлȣ aчesta fiindȣ totȣ d'aȣna esпȣsȣ ȣneĭ кълdȣpe imense a soapeлȣĭ d'акoлo, e aшa de tape în kîtȣ seamъnъ кȣ o napdoseaлъ de mapmopъ. Niчĭ пasȣлȣ чeлȣ maĭ гpeȣ aлȣ ȣnȣĭ animaлȣ, nȣ лasъ акoлo чea maĭ miкъ imnpesiȣne. În zadapȣ каȣtъ okiȣлȣ voiaжopȣлȣĭ, ȣnȣ oбieкtȣ fiksȣ кa sъ aĭбъ oapeшĭ-каpe vapiaцiȣne de simцipe, în mijлoкȣлȣ aчesteĭ monotonie înfiopъtoape. De aчeea toate лȣкpȣpiлe s'apatъ акoлo oбsepvatopȣлȣĭ maĭ mapĭ de kîtȣ sîntȣ în natȣpъ, fiindȣ-къ îĭ лinseskȣ alte sensaцiȣnĭ каpe'ĭ apȣ пȣtea sepvi dpentȣ komnapaцiȣne шi a mъsȣpa npintp'înseлe adevъpata mъpime a oбieкteлopȣ. Къmiлa se apatъ акoлo maĭ mape de kîtȣ este; asemenea шi omȣ. Întp'adevъpȣ ȣnȣ sneкtaкoлȣ tpistȣ! Niчĭ ȣnȣ apбopȣ, niчĭ o tȣfъ, saȣ mъкapȣ o moviлъ! O tъчepe snъĭmîntъtoape domneшte акoлo intepȣnъ пȣmaĭ în timпȣлȣ ȣpлetȣлȣĭ ȣpaгaneлopȣ. Din intepvaлȣ în intepvaлȣ se vъdȣ niшte кpъпъtȣpĭ aлe къpopa nepeцĭ sîntȣ акoпepiцĭ к'ȣnȣ tȣfiшȣ miкȣ apsȣ de soape. Kîndȣ vp'o datъ o nлoae se întîmплъ a къdea neste aчeste kîmпiĭ desoлate, atȣnчĭ apa sъ adȣnъ în aчeste кpъпъtȣpĭ каpe sepvъ aкȣmȣ dpentȣ fîntîne naлȣpaлe бinefъкъtoape oamenилopȣ шi animaлeлopȣ каpe tpeкȣ npin desepte. Dap de mȣлte opĭ tpeкȣ anĭ шi nȣ se vede niчĭ o niкъtȣpъ de apъ de nлoae. Nȣmaĭ

лîнгъ Cap. Bojador se înалцъ мънцї de nisinš ла о înълцime de 100 пînъ ла 400 пічіоаре. Kîndš aічї se apatъ вîntвлš вestitš нвмitš аколо Samum saš Chamsin, atвнчї орї че Каравапъ (компаніе) de кълътopї че se афлъ пе дрвмš, нвмаї скапъ, saš foapte кв анevoe; къчї atвнчї вîntвлš sвe în sвsš нвopiї de nisinš finš, în кîtš întвнекъ лвmina soapeлвї, пе вртъ кадš жосš ка о плоае de nisinš шi îngpoапъ аколо орї-че oвiектš къзвtš sвв stpate adîнчї de nisinš, dap oameniї шi animaлe морš de asfiksie (некъчівне) nainte пînъ пв sîntš îngpoпate. Kîte Каравапе de oamenї шi animaлe аš гъsitš гроапа лорš astš-фелš în Desepta Sahara! Двпъ кîtš-ва timпš вîntвлš дрвнкъ nisinš пе d'алtъ napte, atвнчї ръмînš deskonepite sкeлеtеле (oseminte) ачеstорš вiktime de форцъ елементаръ шi nisinвлš калдš d'аколо аре о naptiквлаpitate, fiindš-къ албеще oaseлe каре ръмînš аколо pisinite пе ачеastъ кîmпіe de moapte, sinгвpa sввenipe de fiinцe вiї че аš ръsвflatš odatъ în ачеste локвpї tepiвiлe. Unеле din skeлете se мвmifiezš (se вsвкъ) împpeвнъ кв пелеа шi ръмînš аша totš d'авна. Аша s. e. а гъsitš *Riley* лîнгъ пвцв din Masвн în desepte 100 de sкeлете оменещї шi *Sakson* раконtъ, къ în апвлš 1805 аš мвpitš în desepte пе дрвмš întpe Tafiлеtš шi Tombuktu, 2000 de oamenї шi 1800 de къміле!

Unії каре ерaš de фацъ ла о asemenea katastpofъ шi аš sкъпаtš npintp'вnš mipаколš, а deskpisš о asemenea sченъ, шi eatъ че zікš.

Camila. (Camelus Bactrienus).

Елементеле револтаte есвitъ шi о револвцівне în карактеріле oamenілорš atinшї de ачеstš періколš мортаlš; fie-каре девine egoistš, ва съ sкапе пе коstвлš алtора. Чеї деbілї, каре пв потš съ вpmeze вмблетвлš iвte алš Караванеї sвpe а fвцї de пвнктвлš аmepinцatš, sîntš пердвцї. Fie каре павš е nesiгвpš шi поаte devenі моpтаlš. Пе кîndš лімба se вsвкъ în гвръ d'о sete арзъtoape, toatъ Каравана: oameniї шi къмілеле мергš кв гвра късkatъ къвtîndš апъ а potoлi fоквлš infepналš каре вîntвлš, кълдвра шi вsкъчівнеа аš аppinsš în корпвлš лорš; atвнчї se întîmплъ къ oameniї sîntš пріншї d'вnš fелš de iлвзівне оптiлъ, (mirage). Окiї омвлвї îлš îншеалъ шi 'шi imaцinъ а vedea de denapte лакврї кв апъ лімпеde вмбpite кв арборї верзї шi кв fpвkte delічioase. Se гръвеsкš în ачеste локврї, гъsesкš аколо о deseptъ шi маї спъїмîntъtoape; аквмš, de osteneaлъ шi desnepape кадš жосš шi морš.

Пе кîndš zілеле sîntš аша de кълдвроase în кîtš este de nesвfepitš, нопціле sîntš fpiгвроase. Че estpemitъцї! Ziоа о кълдвръ de 30^0 R шi ноаптеа вnš fpiгš, каре чере ка омвлš съ se înкълzeaskъ ла fокš; de ачеea нічї ziоа нічї ноаптea Каравапеле пв потš вмбла шi вмбларea лорš se мърціпеще пвмаї ла opeлe dimineцеї.

Кв toate ачеste, шi аічї natвpa а продвsš о variaцівне în ачеastъ monotonie de moapte. Къчї din че în че se афлъ аколо ніще локврї пліne кв izвoape de апъ лімпеde, вмбpite de палміерї шi de алцї арборї кв fpвнzа totš d'авna верde, totš d'авна проаспътъ. În ачеste ло-

кꙋрї нꙋmite *Oase*, каре, ка niште insꙋле fерiчite, esꙋ dintр'ꙋnꙋ очеanꙋ de nisinꙋ, аколо воіаџіорії гъseskꙋ пꙋnkte de репаꙋsꙋ ши de рекреаціꙋnї în кълъtoria лорꙋ лꙋнгъ ши ostenitoаре. Пînъ акꙋmꙋ se штiꙋ 32 оаze, dintре каре 17 sîntꙋ локꙋite de оаmenї. În Алџеріа, гꙋвернꙋлꙋ Франчеzꙋ а înчеркatꙋ а desпоia Desерta Sahara de каракtерꙋлꙋ sꙋꙋ infiорътоrꙋ, аdекъ: прin sъпаrea de пꙋцꙋрї Аrtesiene, а кꙋꙋtatꙋ а прокꙋра кълъtoriлорꙋ neînвеtatꙋ аnъ проаспътъ кеарꙋ în miжлокꙋлꙋ Desертеї. Аша s. е. se аfлъ акꙋmꙋ лîнгъ *Shaw* ꙋnꙋ asemenea пꙋцꙋ. *Mehemed Ali* а реꙋшitꙋ în asemenea черкърї ши în Desерta din *Libia* în ostꙋлꙋ Аfрічеї În *Oaseле* din Desерte se аfлъ іфрꙋmoase газеле, mареле stрꙋцꙋ ши mажеstосꙋлꙋ леꙋ, кꙋчї toate ачеste animале сълбatiче fꙋгꙋ ши еле de desерte, nепꙋtîndꙋ sъ esiste аколо.

Dар intереsеле omꙋлꙋї sîntꙋ atîtꙋ de пꙋtерnічї, în kîtꙋ îї insпiръ кꙋраціꙋ а еsпꙋne віаца sa, кеарꙋ în desерte; кꙋчї комерцꙋ de sаре ши de кꙋрmале а înвіatꙋ ши Desертеле прin кълъtoрї intерпреnорї, каре sꙋsцinꙋ комерцꙋ întре пордꙋлꙋ ши чеnтрꙋлꙋ Аfрічеї. Sпре а termina о asemenea кълъtoрie періkꙋлоаsе, sîntꙋ черꙋte 5 лꙋnї. Dар ачеste кълъtoрії în Караване, каре înвіеzꙋ Аfріка, арꙋ fi nеste пꙋtinцъ, dакъ Natꙋра n'арꙋ fi продꙋsꙋ ꙋnꙋ animалꙋ, аdекъ къmiла каре а mерitatꙋ пꙋmіреа de «корабіа пꙋstiꙋлꙋї», кꙋчї întоkmaї прекꙋmꙋ mаріnарꙋлꙋ tрече în корабіе nеste очеanꙋ, аша ши арабꙋлꙋ tрече очеanꙋлꙋ nisinosꙋ алꙋ Desертеї, къларе пе къmiла sa. Аша dар къmiла а жꙋкatꙋ ꙋnꙋ ролꙋ imпорtantꙋ în istoрia націꙋnілорꙋ Аfрічеї. Dар кꙋалitъціле пречioase але къmiлеї în rапорtꙋлꙋ ачеsta, ле вомꙋ deskрie în аrtikолꙋлꙋ алꙋ II-леа.

Іџіena попꙋларъ.

Лекціꙋnea III.

Domnілорꙋ!

Tокmaї ла înчепꙋtꙋлꙋ sекоꙋлꙋлꙋї алꙋ 11-леа, гъsimꙋ іаръшї niште ꙋрmе dietetiче ла школа Medічinеї din Салерmо în Italia, bestitъ atꙋnчї (în anꙋлꙋ 1100); însъ ачеste ideї dietetiче sîntꙋ înкъ пліnе de mꙋлtе преждꙋdекъцї попꙋларе, каре аꙋ domnitꙋ п'atꙋnчї.

Iatъ, sпре esеmплꙋ, регꙋлеле dietetiче че а преskrisꙋ ачеаstъ skoалъ, ꙋnꙋї реџе din Англіа.

«Dакъ веї sъ fiї sънътosꙋ, леапъдъ nекаzꙋрiле de prisosꙋ.
Беа пꙋцinꙋ. Чina sъ fie кꙋ mъsꙋръ.
Dꙋпъ masъ ꙋmблъ, saꙋ челꙋ пꙋцinꙋ somnꙋ atꙋnчї sъ nꙋ te fꙋре.
Nꙋ цine ꙋdꙋлꙋ mꙋлtꙋ în пъꙋntрꙋ, nічї ешіреа афаръ.
Аша ꙋрmîndꙋ о sъ ръmiї mꙋлtꙋ în царъ.
Ла masъ беа вinꙋ кꙋ о кътime mъsꙋратъ.
Dар nꙋ апъ, altmintерелеа бꙋкatеле în stomakꙋ ворꙋ fi înгіецate.
Kîndꙋ аї бъꙋtꙋ mꙋлtꙋ sеара ши te аї skꙋлatꙋ indisпosꙋ.
Беа demineaца înкъ atîta ши о sъ fiї sънътosꙋ.
Depъrteazъ-te de toate ачееа че вatъmъ okілорꙋ tъї прекꙋmꙋ вinꙋлꙋ, femeeле, vîntꙋлꙋ, fꙋmꙋ, ꙋstrоіꙋ, чеапа, піперꙋ, бобꙋ, лintea, mꙋштарꙋ ши плinsꙋрї astea sîntꙋ реле пentрꙋ okї.

Вedереа sоарелꙋї, fокꙋлꙋї, ostеneалъ, бътае, ловitꙋрї, прафꙋ, пороїꙋ ши toate поateле пекоапте іарꙋ sîntꙋ вътъmътоаре, dар maї кꙋ seamъ kîndꙋ nꙋ веї dорmi noaptea.

Iatъ авецї о idee de іџіena попꙋларъ din sекоꙋлꙋлꙋ алꙋ 12.

Пе лîнгъ ероріле dietetiче, че аꙋ domnitꙋ în ачештї sеколї, гъsimꙋ întр'аdевъръ ши ꙋnїї, dар пꙋцinї оаmenї, каре аꙋ manifestatꙋ ideї раціоnабіле ши folosіtоаре în domenꙋлꙋ dietetikꙋ. Dintр'ачештї оаmenї вомꙋ пꙋmi аічї пе italianꙋ *Cornaro* каре, dꙋпъ че а fostꙋ komdamatꙋ ла mоарте de кътре medічї ла о vîрstъ de 35 de anї, а îmбръцішatꙋ ꙋnꙋ sistemꙋ dietetikꙋ раціоnабілꙋ, mînкîndꙋ ши бъꙋîndꙋ foарте пꙋцinꙋ (11 ꙋnчіе în 24 de оре) ши tръinдꙋ регꙋлatꙋ în toate лꙋкръріле sале а ажꙋnsꙋ ла о бътрînеце de 102 anї; însъ

zilele sale чele din ȣрмъ аŭ fostŭ аша de плъкȣte пentrȣ dînsȣлŭ, în kîtŭ ачestŭ бътрînŭ de 100 de anĭ, а kîntatŭ din гȣръ шi кȣ fлaȣta шi а фъкȣtŭ niште вepсȣрĭ în кape лаȣdъ бътрînеца! În Aнглia гъsimŭ totŭ atȣнчĭ пe *Baco* de *Verulam*. Ачestŭ pеформаторŭ алŭ tȣtȣлорŭ штiinцелор а ȣмблatŭ ка съ pеформеze шi штiinца dietetiчeĭ din timпȣлŭ лȣĭ; însъ н'а пȣtȣtŭ съ se ȣрче ла înълцimea ideiлорŭ dietetiчe adeвъpate, къчĭ în timпȣлŭ лȣĭ н'а fostŭ кȣ пȣtinцъ ка съ înцeлеагъ чine-ва бine лeцiле вieцeĭ, de ачeea вedemŭ кеарŭ ла Baco, къ pекоmandъ ȣнцерea кopпȣлȣĭ кȣ ȣntȣ de лemnŭ шi гpъsime; съ ia чine-ва din timпŭ în timпŭ афionŭ; съ мънînче toate лȣкpȣpiле peчĭ ш. ч. л. Вedemŭ dap къ кеарŭ ȣnŭ omŭ mape înaintatŭ шi мȣлtŭ maĭ пpесȣсŭ de seколȣлŭ лȣĭ, totŭ нȣ поаte съ skапe кȣ totȣ de пpежȣdeкъцiле кърорŭ este sȣпȣсŭ ачestŭ seколŭ.

Întp'adeвъpŭ istopia обiчeiȣpiлорŭ але difеpitелорŭ нацiȣнĭ шi попȣлĭ, нe dъ ȣnŭ matepiaлŭ богatŭ пentrȣ istopia dietetiчeĭ лорŭ. Ла нацiȣniле сълбatiчe гъsimŭ kîte odatъ niште нoцiȣнĭ dietetiчe foapte рацioнaбiле шi natȣpaле, maĭ кȣ seamъ кonfopmŭ кȣ кліmеле лорŭ. Ла ачештĭ oamenĭ, instinktȣлŭ консерваціȣнеĭ вieцeĭ, кape îлŭ гъsimŭ ла opĭ-че animaлŭ, а împлinitŭ локȣлŭ înцелепчiȣнеĭ. Кȣ kîtŭ o нацiȣне intpъ maĭ мȣлtŭ în калea чiвiлizaцiȣнеĭ, кȣ atîtŭ se депъpteазъ maĭ мȣлtŭ de stapea natȣpaлъ шi кȣ atîtŭ обiчeiȣpiле antiчe, пȣpe шi simпле se пepdŭ din zi în zi maĭ мȣлtŭ шi кȣ dînsеле instinktȣлŭ консерваtopiȣ алŭ ачesteĭ нацiȣне. Кеарŭ konfigȣpaцiȣнеa пъmîntȣлȣĭ нȣ ръмîне фъръ inflȣinцъ în пpiвinца ачeasta; къчĭ кȣ kîtŭ o царъ este maĭ планъ, stpъбътȣtъ de pîȣpĭ шi de sînȣpĭ de mape, кȣ atîtŭ oamenii ачештеĭ цъpĭ вinŭ maĭ мȣлtŭ în kontaktŭ кȣ алte нацiȣнĭ, пpin кълъtopiĭ пe апе шi ȣsкatŭ шi 'шĭ însȣшeskŭ обiчeiȣpĭ stpeine, пъpъsindŭ din че în че maĭ мȣлtŭ н'але лорŭ. Din kontpa, мȣнцiĭ înaлцĭ шi лipsipea dpȣмȣpiлорŭ natȣpaле de комȣnikaцiȣнĭ intepнaцioнaле, пpodȣкŭ o mape stabiлitate în обiчeiȣpĭ пpin ȣpmape шi în dietetika нацiȣniлорŭ. În Tipoлŭ, oamenii мъnînkъ акȣmŭ кȣмŭ аŭ mînkatŭ înainte o sȣtъ de anĭ, dap че difеpinцъ imensъ este întpe бȣкътъpia aktȣaлъ în цapa pomîneaskъ, de ачeea че а fostŭ aiчĭ în ȣsaцiȣ înaintea ȣnȣĭ seколŭ! O inflȣinцъ foapte mape asȣпpa astopŭ feлȣpĭ de skimбъpĭ esepseazъ seksȣлŭ femeeskŭ. Еле sîntŭ депozitoapеле modeлорŭ нȣoe; апоĭ domnia modeĭ нȣ se întinde нȣmaĭ asȣпpa îmбpъкъmintелорŭ, чĭ asȣпpa tȣtȣлорŭ лȣкpȣpiлорŭ кape konstatȣe esistenца omeneaskъ, adikъ шi asȣпpa sъnъtъteĭ шi natimeĭ. Кеарŭ шi sistemiле mediчinaле шi кȣ dînsеле шi mediчiĭ însȣшĭ sîntŭ sȣпȣшĭ ла mode; ба шi ideiле maĭ înaлte, de sfepa mopaло-peлiцioasъ.

O împpeцiȣpape кȣpioasъ s'а аpъtatŭ ла попȣлiĭ, чiвiлizaцĭ în окчidentȣлŭ шi чentpȣлŭ Eȣpопeĭ, adeкъ, къ dietetika modepнъ, рацioнaбiлъ se гъseшte аколо ла tpeптеле de mijлокŭ але soчietъцеĭ, пe kîndŭ ла tpeптеле челе maĭ infepioape ка шi ла челе maĭ sȣпepioape în ipapшia (skapa) soчiaлъ, ideiле ȣneĭ dietetiчe рацioнaбiле н'аŭ пȣtȣtŭ пътpȣnde пînъ акȣmŭ, кȣмŭ apŭ tpeбȣi.

Dȣпъ ачeste konsidepaцiȣнĭ цenepaле, пȣtemŭ аpȣнка okiĭ asȣпpa evenementелорŭ челорŭ mapĭ кape аŭ esepsatŭ o mape inflȣinцъ asȣпpa dietetiчeĭ цenepaле. Ачeste evenemente sîntŭ челе ȣрмъtoape:

1-iȣ. *Desвoлtapea aptеĭ mediкaле.* Fie-кape sistemŭ mediкaлŭ а авȣtŭ dietetika sa партiкȣлаpъ. Аша s. e. în timпȣлŭ вestitȣлȣĭ Sangrado (лȣĭ Gil-Blas), кape а кȣtatŭ toцĭ болнавiĭ съĭ кȣ лȣаpe de sînцe шi кȣ бъȣtȣpъ de апъ калdъ, atȣнчĭ mediчiĭ пpeskpieaŭ fieшĭ-кърȣia omŭ sъnъtosŭ ка съ 'шĭ лase sînцe de dȣoe opĭ пe anŭ (ла amîndȣoe пepiodеле ekинoкцiaле); în ачestŭ timпŭ, ziче ȣnŭ istopiкŭ mediкaлŭ, кaseле бъpбiepiлорŭ аŭ авȣtŭ аспектȣлŭ de мъчелъpiĭ, din каȣza мȣлteĭ лȣъpĭ de sînцe omeneskŭ че кȣpцea аколо. Famiлiĭ întpeцĭ fopmaŭ niште пpочesiȣнĭ мepгîndŭ în чete ла бъpбiepȣл кape skotea din кopпŭ tot sînцеле ръŭ че s'а adȣnatŭ în totŭ anȣлŭ, ка съ doбîndeaskъ o вiaцъ нȣoe. Este de пpisosŭ ка съ zichemŭ aiчĭ, къ ачeastъ mediчinъ sînцepoasъ а fostŭ o metoadъ nepaцioнaбiлъ шi а пpodȣсŭ мȣлtŭ ръŭ. Sînцеле omȣлȣĭ este flȣidȣлŭ челŭ maĭ пpeцiosŭ че елŭ аpe; sînцеле ȣneĭ fiinцe вiĭ este toatъ вiaцa sa, totŭ кopпȣлŭ съŭ, însъ în fopmъ flȣidъ; destȣлŭ de pеpetaбiлŭ este kîndŭ sîntemŭ siлiцĭ а лȣа kîte odatъ sînцеле omȣлȣĭ ла боале гpeле, spe aĭ skъпa вiaцa; dap обiчeiȣлŭ de лȣаpe de sînцe пe toцĭ aniĭ кȣ skопŭ d'а se fepi de боале гpeле saŭ пentrȣ кȣръцenia sînцелȣĭ, este

o mape aбsȣpditate. Medічina paціonaбілъілȣ a kondamnatȣ. Лanцeta sъ odіxneшte aкȣmȣ în пepіodeлe eкȣіnonціaлe din Eȣpona.

Aічї amȣ nȣmitȣ *nȣmaї ȣnȣ esemплȣ*, dap sîntȣ în istopia medічinei nenȣmъpate esemплe kape apatъ, kîtȣ de mape a fostȣ totȣ d'aȣna pe-лaціȣnea peчіпpoкъ întpe medічinъ шi dietetiкъ. Timпȣлȣ modepnȣ mepitъ лaȣda, kъ inflȣinцa medічinei a enoчeї aktȣaлe asȣпpa dieteтiчe, a fostȣ saлȣtapie. Kъчї medічina d'aкȣmȣ denъptatъ fiind de sneкȣлaціȣnї teopetiчe шi бasate asȣпpa espepienцeї шi oбsepвaціȣneї natȣpeї, snipitȣлȣї шtiinцifiкȣ, esaktȣ шi a венepaціȣneї natȣpeї; astea sîntȣ sepioase npinчiпe чe domneшte aкȣmȣ în шtiinцa dietetiчeї (npeкȣmȣ шi în toate чeлeлaлte pamȣpї aлe шtiinцeлopȣ natȣpaлe), aчestȣ snipitȣ a fъкȣtȣ, ka dietetiкa aktȣaлъ sъ konsiste întp'ȣnȣ sistemȣ de oбsepвaціȣnї asȣпpa вieцeї шi леціlopȣ saлe, însoцitъ kȣ npinчiпȣpiлe npaktiчe kape ne повъцȣeskȣ kȣmȣ sъ ȣpmъmȣ вiaцa noastpъ konfopmȣ kȣ aчeste леції natȣpaлe, ka sъ doбîndimȣ o вiaцъ kîtȣ se noate de лȣнгъ шi de плъкȣtъ. Anoї o sъ вedemȣ *maї ne ȣpmъ* kъ *medічina modepnъ* a kpeatȣ o pamȣpъ nȣoъ, adeкъ: ***statistika*** kape a въpsatȣ o лȣminъ mape asȣпpa kestiȣneлopȣ чe se panoptъ лa dietetiкъ шi лa iцiena попȣлapъ.

2-лea. Eвenementȣлȣ istopiкȣ în шtiinцa dietetiчeї a fostȣ *mігpaціȣnea попȣліlopȣ* naчifiчe saȣ бълiкoase penetate în maї mȣлte pîndȣpї în istopia цeнȣлȣї ȣmanȣ. Ȣnȣ efektȣ imediatȣ aлȣ aчestopȣ mігpaціȣnї epa, skimбapea oбiчeiȣpiлopȣ, tpeбȣінцeлopȣ, плъчepiлopȣ шi гȣstȣpiлopȣ naціoнaлe. Aічї oбsepвъmȣ o împpeціȣpape intepesantъ, kape ne apatъ kîtȣ de *imensъ* epa пȣtepea *ideiлopȣ* keapȣ шi în timпȣpiлe бapбape лa naціȣnї бapбape. Adeкъ stȣdiindȣ mapeлe skimбъpї kape aȣ npodȣsȣ mігpaціȣnїлe попȣліlopȣ лa difepiціi попȣлї, o sъ гъsimȣ, kъ totȣ d'aȣna ȣnȣ попȣлȣ înвinsȣ npin apme, însъ fiindȣ maї чiвiлisatȣ de kîtȣ попȣлȣ înвinгъtopiȣ, amîndȣoe fiindȣ în kontaktȣ, чeлȣ înвinsȣ imпȣne чeлȣї înвinгъtopiȣ ideiлe, oбiчeiȣpiлe шi keapȣ пînъ лa ȣnȣ гpadȣ, лiмбa sa maї kȣлtiвatъ. Astȣ-feлȣ вedemȣ kъ Eлeniї вipȣiцї de Pomanї, чeї d'întîiȣ fiindȣ atȣnчї maї чiвiлizaцї, aȣ imпȣsȣ Pomaniлop ideiлe шtiinцifiчe, лitepape шi keapȣ dietetiчe. Dȣпъ чe Pomaniї aȣ вipȣitȣ ne Eлenї, aȣ deвenitȣ skoлapiї лopȣ; dȣпъ чe Гoціï aȣ dъpîmatȣ împъpъцia Ȣniвepsaлъ a Pomaniлopȣ, aȣ deвenitȣ skoлapiї лopȣ шi din kontaktȣлȣ amîndopopa aȣ eшitȣ mȣлte din лiмбeлe modepne чeлe maї fpȣmoase (лiмбa Фpanчeзъ, Italiчeнa, Pomînъ, Snanioлъ, Поptoгeзъ ш. ч. л.) asemenea шi dȣпъ чe Гaлiї aȣ fostȣ sȣбжȣгaцї de Фpanчї, aȣ deвenitȣ npofesopiї лopȣ. Kîndȣ ȣnȣ попȣлȣ жoakъ ȣnȣ poлȣ de npofesopȣ kъtpe ȣnȣ aлtȣлȣ maї бapбapȣ, чeлȣ d'întîiȣ tpeчe neste nȣnktȣлȣ kȣлȣminaціȣneї saлe de пȣtepe шi de mъpime naціoнaлъ шi înчene enoka dekadenцeї. Sîntȣ mȣлte fiinцe вiї în natȣpъ, kape tpъeskȣ nȣmaї o zi шi totȣ în aчea zi пînъ nȣ mopȣ împлineskȣ aktȣлȣ înmȣлціpeї лopȣ; sîntȣ попȣлї în istopia ȣniвepsaлъ, kape o zi înaintea mopціï лopȣ, aȣ împлinitȣ aktȣлȣ înmȣлціpeї ideiлopȣ, aлe kъpopa denozitopї aȣ fostȣ eї în totȣ timпȣлȣ глopieї лopȣ naціoнaлe.

Komȣnikaціȣnї шtiinцifiчe miчї.

O mape îmбȣnъtъціpe în sistemȣлȣ teлeгpafiкȣ.

Profesorul G. Caselli, în Флopenцa a inвentatȣ o komбinaціȣne dȣne kape, d'aкȣmȣ in вiitopȣ, вa fi nosiбiлȣ a tpansmite npin teлeгpafe konie dȣпъ opї-чe skpisoape, adeкъ: amплoiatȣлȣ teлeгpafȣлȣї nȣmaї ape tpeбȣінцъ a fi miжлoчitopȣ întpe amindȣoї kopesnondenціï, чi nȣindȣ nȣmaї ne maminъ skpisoapea, sъ konieze de sine în лokȣлȣ ȣnde вoeшte sъ se kopesnȣnzъ toatъ skpisoapea, kȣ o fideлitate aшa de mape, ka kȣmȣ apȣ fi imitat'o чeлȣ maї ȣнȣ плastoгpafȣ. Aшa dap sekpeteлe kopesnondenцeлopȣ nȣ вop fi kȣnoskȣte de лiчї o nepsoanъ miжлoчitoape. Dȣne sistema D-лȣї Caselli, keapȣ noptpeteлe notȣ fi imitate npin teлeгpafȣ. Anoї totȣ dȣпъ aчestȣ sistemȣ npeцȣлȣ deneшeлopȣ вa fi mȣлtȣ maї eftinȣ de kîtȣ aкȣmȣ, kъчї dȣпъ aчestȣ sistemȣ opї-чe amплoiatȣ aлȣ teлeгpafȣлȣї вa пȣtea komȣnika întp'ȣnȣ minȣtȣ лitepe чe ȣmпле snaціȣлȣ ȣneї deчimetpȣ, adeкъ 500 лitepe simпле шi 2000 лitepe stenoгpafiчe. Чe îmбȣnъtъціpe imensъ!

Tiпъpitȣ în Tiпoгpafia Koлeціȣлȣї Sf. Saвa.